

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

Megjelen hotenkint kétszer: vasárnap és osütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyleti tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr PÁL ERNŐ

ÜGYVÉD.

SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS: **Fülei Sz. Lajos.**

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 15. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérrel, más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyílt-tér sora 1 K.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10,489. szám.

Egyenes uton.

Irta: **Dr Benedek János,**
orsz. képviselő.

Az összetornyosult sötét felelegyek közül fényes világító sugár gyult ki a minap: a függetlenségi és 48-as párt nyílt és határozott állásfoglalása az általános választói jog kérdésében.

Egyenes és világos ez a határozat: a függetlenségi és 48-as párt akarja, nemcsak akarja, hanem munkálja és a legelső kínálkozó alkalommal meg is valósítja az általános választói jogot; mert ez a pártnak rég vallott programja, mert a függetlenségi és 48-as párt, mint az igazi demokratikus eszmék és elvek harcoss tábora, a népjogok kiszélesítése terén maga előtt elsőbbséget senkinek sem engedhet; és mert nem tűrheti, hogy a magyar nép e régi obaja és jogos törekvése taktikázó politikuskok kezén sorvadjon el.

Kimondta a függetlenségi és 48-as párt értekezlete, hogy a párt programjában foglalt parlamenti reform keretében az általános választói jog megvalósítását minden erejéből előmozdítani törekszik; e törekvése és munkája azonban — természetesen — nem mentheti föl attól a másik még fontosabb kötelességétől, hogy az állam megtámadott alkotmányát és jogrendjét megvédelmezze s a többi nemzeti törekvésekért tovább is harcoljon: s mivel ez a védelem ez idő szerint csakis a szövetkezett ellenzéki pártok együttműködése mellett lehetséges, azt is kimondta, hogy e szövetséget megbontani nem engedi.

Halljuk már felzogni egyes megtévesztett emberek félrevert harang módjára riadozó vészkiabálásait, hogy a függetlenségi és negyvennyolcas párt csak a koalíció fennmaradását akarja s talán már holnap, vagy holnap után ismét ott fog tombolni az utcai tüntetés a pártkör ablakai előtt.

Bármint túlköljenek is a császári forradalmárok vészkiáltásai, az utcai lármá dörömbölése nem fogja tulharsogni annak a becsületes, férfias szónak hatalmas erejét, mely a függetlenségi és 48-as párt határozatában megnyilatkozott.

Az általános szavazati jog óriás lépést tett a megvalósulás felé; mert nagykülönség az, mikor e magasztos politikai tö-

rekvést csak csalétekül kínálja a hatalom, hogy ezzel terelje el a tömegek figyelmét az alkotmány ellen intézett halálos támadásról; s más a helyzet akkor, a mikor a magyar parlament legnagyobb pártja — mint egy ember — áll a népjog e régóta várva-várt követelményének küzdő harcossai közé.

A függetlenségi és 48-as pártot nem taktika, hanem a 48-as hagyományokhoz való következetes hűség vezeti e kérdés felkarolásánál.

Ez a határozat fényes cáfolat egyszermind azokra a rágalmakra, mikkkel a közelmúltban illették a pártot azok, a kiknek azon rágalmak terjesztése érdekköbken állt. Nemcsak következetes volt önmagához a magyar nép választottainak legmagyarabb pártja, de állásfoglalásával eloszlatott minden kértelyt, mely érthető tartózkodásához fűződött s melyet mesterségesen fokozni igyekeztek a magyar alkotmánynak s ezzel együtt a népjogoknak is született ellenségei.

Népjogok újabb kiterjesztése csakis alkotmányos uton lehetséges. Ablakbeverésekkel, boltfosztogatásokkal népjogot teremteni nem lehet. Sem erőszak, sem terrorizmus jogok alkotásának forrása nem volt és nem lesz soha. Azzal csak zavart idézhetnek elő; de az élő jog természetes fejlődése csak az alkotmány egyenes útján képzelhető, másképen nem.

Csak az alkotmány teljes épességben való helyreállítása szolgálhat alapul minden újabb építésnek. Félrevezetik a népet azok, kik elakarják vele hitetni, hogy az alkotmány megdöntésével érhető el a népjogok kiterjesztése. A népakarat csak az alkotmány sáncaiban nyerhet erősödést, nagyobbodást; az alkotmány romjain csak az abszolút császári hatalom ül diadalt s ebben ugyan a népnek öröme nem lehet.

Bölcs mondása volt az Apponyinak s nem lehet eléggé ismételni, hogy a függetlenségi és 48-as párt a népet nem az alkotmány romjaiba, hanem annak sáncaiba akarja bevezetni.

Mit érne az a népképviselő, ha nem egy millió, hanem három vagy négy millió választó küldené is oda a maga választottait, ha a törvényhozás másikk faktora, a fejedelem, ké-

nye-kedve szerint napolja vagy oszlatja el a nemzetgyűlést. Vissza kell tehát helyezni törvénytörő, alkotmányos jogainak zavartalan folytatásába az országgyűlést s csak akkor, az alkotmányos törvényhozó jogait szabadon és zavartalanul folytató nemzetgyűlésben lehet szó jogok kiterjesztéséről. Mit érne a kiterjesztése annak a jognak, melynek gyakorlatában a felsőbb hatalom kénye és kedve szerint megakadályozhatja a nemzetet?

Ez a helyes, a valóságnak mindenben megfelelő bölcs gondolat vezette a függetlenségi és 48-as párt értekezletét, midőn elmosódópár szónyi ellenvetés után lelkesedéssel karolta föl az általános választói jog mielőbbi megvalósítását.

Azok a lelkes felszólalások, mikkkel e kérdést az értekezleten Batthyány Tivadar, Holló Lajos, Bakonyi Samu, Pap Zoltán, de főleg Apponyi Albert megvilágították: új tüzet gyújtottak a párt tagjai lelkében; s bizonyos lehet az ország népe abban, hogy mihelyest az alkotmányos rend helyreáll: a megoldandó fontos kérdések egyik legelső helyen álló feladata lesz a parlamenti reform s ennek keretében az általános szavazati jog megteremtése.

Nem is történhetett ez másképp; bármily illetéktelen oldalról, bármily rosszindulatu céllal vettetett föl most az általános szavazati jog eszméje; a királyi hatalom részéről felénk kínált jog-kiterjesztést visszautasítani nemcsak politikai eszélytelenség, hanem nemzetellenes bűn is lett volna.

Nincs nekünk okunk tartani attól, hogy az általános szavazati joggal előtérbe nyomuló néprétegek a császári hatalom s a dédelgetett militarizmus segédcapataivá sülyedhetnének.

Sőt örömmel kell megragadnunk az alkalmat, a mikor módunkban áll pártunk e régi törekvésének megvalósítása.

Am keservesen csalódnak a császári hatalom exponensei abbéli ravasz számításukban, hogy ennek a kérdésnek felvetésével a gonoszul megtámadott s felforgatott alkotmány védelmére szövetkezett pártok közti egyetértést s ezzel az alkotmányvédelem munkáját felrobbantaniok sikerül.

A függetlenségi és 48-as párt határozata világító sugárt vet e cselszövő törekvésre. Pártoljuk

az eszmét, meg is valósítjuk, mihelyest módunkban áll; ám együtt maradunk az alkotmány hű védelmezésében is. Sem furfang, sem félemlítés, sem szírenhangok ezen irány egyenes útjáról el nem térítenek. Sem a zsarnok esdeklő arca, sem az erőszakoskodó tömegek fondor lázongása.

Nec vultus instantis tyranni.

Nem civium ardor prava jubentium.

— **Udvarhelyvármegye az országgyűlés elnapolása ellen.** Dr Valentsik Ferenc tiszti főügyész és bizottsági tag a holnapi közgyűlésre önálló indítványt adott be, amelyben az országgyűlésnek ismételt és újabban tervbe vett elnapolása ellen való tiltakozást indítványozza. Reméljük, hogy a törvényhatósági bizottság egyhangulag járul hozzá ezen indítványhoz, mert az országgyűlés folytonos elnapolása az alkotmányellenes kormány ellenőrzését lehetlenné teszi, a törvényhatóságoknak törvénybiztosította panaszjogát pedig meghusítja s a rendszeresített költségvetés nélkül való állapot miatt „mérhetetlen nyomor és szenvedés”-nek válik kuforrásává.

Önálló indítvány

az 1905 december 18-ra egybehívott rendes közgyűléshez.

Mondja ki a törvényhatósági bizottság, hogy az 1905. év augusztus hó 17-én megtartott közgyűlésen hozott egyhangu határozattal kiküldött 40-es alkotmányvédő bizottság működését megszünteti s a tagoknak adott megbízását visszavonja.

Egyszermind mi alulírottak az ezen bizottságban viselt tagságunkról ezennel lemondunk.

Indokolás.

Ha ezt az indítványt oly időben nyújtjuk be, a midőn a normalis idők már visszatértek, a felfüggesztett alkotmány visszaállított s a nemzeti jogok harcossai a jól végzett kötelesség felelő öntudatával már pihenőre térhetnek, úgy ezen indítványunk egészen a dolog természetéből folya s azon megütközni való nem találhatna senki sem.

Fájdalom ez ma még nem következhetett be.

Az ezer éves magyar alkotmány megtiporva, meggyalázva, saját fiait által ütött ezer sebtől vérezve, mint az édes Anya hívja segélyül édes gyerekeit.

És fájdalom sokan vannak, kik ezt a hívó szót meg nem értik és nem követhetik. Hazafias aggodalomtól elgyötört szívvel, elborult lélekkel vagyunk kénytelenek kivonulni a

magyar nemzet azon fellegvárából, a mely pedig századok folyamán a történelem tanúsága szerint biztos menedékkül szolgált. Érezzük, hogy ránk hárul a feladat, hogy ezen természet ellenesnek, minden logika és józan gondolkozással ellentétesnek látszó lépésünket megindokoljuk! Megtáljunk ezen szomorú és leverő indokolást, ha visszatekintünk a közelmult időkben lefolyt alkotmányos harc egyes fasisaira s levonjuk abból a következtetést.

Az 1905. év január hó 26-ika örök időkre határkövet fog képezni a magyar nemzet történetében.

Erőszak történt a magyar parlamentben s mondjuk, hogy egy egyszerű forma-sértés követtetett el a végből, hogy a mind hatalmasabban és erősebben terjedő magyar nemzeti ellenállás sarkából kiemelhető legyen. Biróul hívták fel a magyar nemzetet s a nemzet vállalta a birói tisztet.

Gróf Tisza István akkori kormányelnök saját bevallása szerint, a forma-sértés már csak azért is jó volt, mert láthatta abból mindenki, ki az események logikájából itélni tud és itélni akar, hogy a nemzet féltékenyen őrzi alkotmányos szabadságát s a nemzeti felháborodás pusztító orkánja söpri el utjából mind azokat, kik ezekhez a jogokhoz hozzá nyulni, vagy azokból szentségtörő kezekkel elvenni elég merészek.

Az, a ki mindenha a többség jogai akadálytalan érvényesülésének szükségét hangoztatta, elvesztvén a többséget, kénytelen volt abdikalni s a nemzeti ítéletből levonni a következtetést.

A váratlanul és meglepetésszerűen kivívott nagy győzelem, nem tette elbizakodottá azokat, kik a nagy győzelmet kivívták s bölcs mérséklettel, higgadt megfontolással, a létező viszonyokkal számot vetve, az országgyűlés alsóházában elfogadott feliratban követeléseiket a minimumra redukálva, csak azt kérték, a mit a magyar állam törvényileg biztosított függetlensége, önállósága és souveinenságából kifolyólag kéri jogukban állott. Ez a bölcs mérséklet táborukba hódította azokat a hazafiakat is, kik a válságos idők pusztításait félve, ezeket minden áron elkerülni ohajtották.

A hosszú időn át elfojtott hazafias lelkesedés egyszerre lángra lobbant, a nemzeti jogokért küzdők csoportja

napról-napra erősödött és gyarapodott.

Ez az általános, a magyar nemzet minden hű fiát elfogó lelkesedés megérintette a mi szinmagyar vármegyénket is, s így történt, hogy az 1905. április hó 17-én megtartott törvényhatósági bizottsági közgyűlés Dr Kovácsy Albert, Ugron János, Dr Valénsik Ferenc, Ugron Zoltán és Gyertyánffy Gábor biz. tagok támogató felszólalásai után az országgyűlési többségi pártjai által javasolt feliratot szintén egyhangulag magáévá tette s annak szellemében tartott határozati javaslatot fogadott el. A törvényhatósági bizottság ezen határozatával belépett az alkotmányért küzdők táborába s a kevéssel ez előtt még politikai ellenfelekként szembenálló bizottsági tagok, szívükben az együttérzés és együttműködés jóleső harmóniájával, mosolygó, derűs arccal, az egyesülés által felfokozott önbizalommal, az alkotmányos harc sikerébe helyezett szilárd hittel hagyták el a közgyűlés termét, hürülviendők megbizóiknak, hogy ebben a vármegyében a harc és küzdelem megnyitott időszakában labanc nem fog akadni, mert híven az ősi székelly becsülethez, a közdolgozókban való cselekvéseinknél, mindnyájunkat az önzetlen, minden érdek nélküli tiszta hazafiság vezérel.

A közgyűlés által megteremtett hangulat uralta a helyzetet akkor is, amidőn a bíról felhívott és ítélező nemzet ítéletének semmibevételével, egy alkotmányunkban teljesen ismeretlen, ügyvezető kormány vette át, Fejérváry Géza és társai személyében, az ország ügyeinek vezetését. A magyar nemzet mindenkor híres volt királyhűségéről, de egyszer-szer erősen kifejtett jog és alkotmányosság iránti helyes érzékéről. Ezt a tulajdonságát őseitől örökölte, kik a barbárság sötét századaiban már a vérszerződés megkötése által oly kiváló államalkotó képességgel felruháztaknak bizonyultak, mely a sokkal civilizáltabb nemzeteknek is méltán díszére vált volna.

És hogy ez a nemzet egy ezredév minden viszontagságai és hanyattatásai között is fenn tudta magát tartani, azt legkivált józan alkotmányos érzületének s a jogaihoz való azon öntudatos és szilárd ragaszkodásának köszönhetette, mely soha egy talpalattnyi helyet a jogtalanságnak át nem

engedett s jogaiból erős küzdelmek, néha véres harcok árán elvehettek valamit ideig-óráig, de azok legkisebb parányáról is soha önként le nem mondott. Ezen öröklött tulajdonságainál fogva tudta, vagy legalább is érezte a magyar nemzettestet organizmusának minden egyes tagja, hogy a Fejérváry-kormányt az alkotmányos népképviselői monarchia szelleme és valódi lényegével összeegyeztethető oly parlamenti felelős kormányt nem tekintheti, mint a milyenhez való jogát az 1848. évi III. t.-c. világosan és kifejezetten megállapítja.

Magyarország területén mindenki tudja, hogy a népképviselői monarchia a nemzetfenség elvének gyakorlati megvalósítása.

Uton-utfélen halljuk, hogy minden jog a nemzettől ered s ennél fogva az állami hatalom egyedüli és tulajdonképpeni forrása a nemzet, miből önként foly, hogy semmi sem történhetik az országban, mi a nemzet egyetemét képviselő országgyűlésben kifejezésre jutó nemzeti akarral ellentétben áll.

A nemzettestet király és nemzet együttesen alkotják. A közdolgozók intézése az ország kormányzata, a kormányzat szelleme és iránya a király és nemzet közt megoszló hatalom (imperium) folytán e két tényező által szabatik meg. A király és nemzet akarata egymást kiegészíti, de egyszer-szer egymást korlátozza.

A király szabadon választja minisztereit, de másrészt a nemzet egyetemét képviselő országgyűlés ezeket a kiránevett minisztereket feleletre vonhatja s a már hivatkozott 1848. évi III. törvénycikkben kimondott felelősségnél fogva velük szemben nemcsak a szoros értelemben vett s gyakorlati megvalósulásban: a vád alá helyezésben megnyilvánuló jogi, hanem a politikai felelősséget is alkalmazhatja, amennyiben intézkedéseikhez, követett irányához hozzá nem járul, politikáját nem helyesli s ezáltal azt a további kormányzásra lehetetlenné, képtelenné teszi. Még erősebben érezteti a nemzet a maga részuralmát azáltal, ha az alkotmányos kormányzat eszközeit: az adót és ujoncot a kormánytól megtagadja, azok felhasználására azt fel nem jogosítja.

A királynak ezen esetekben nem marad más joga, mint az országgyűlés feloszlata által a nemzet-

hez appellálni. Ezen joga azonban a mi alkotmányunk szerint is korlátoztatik azáltal, hogy ilyen esetekben az országgyűlést három hónapon belül újból egybehívni köteles.

A politikai felelősség elve ugyan ily tisztán és kifejezetten pozitív törvényeinkben meghatározva nincs, de úgy tudjuk, hogy Svédországot kivéve, nincs egyetlen európai ország alkotmányában sem, de azért mégis mindenütt elősmerik. Elősmerik ezt mindenütt, így pl. Angliában, ahol szintén nincs kimondva, de soha még vita tárgyává senki sem tette. De elősmerték ezt mindenkor nálunk is, elősmerték maguk azok a kormány- és államférfiak, kik nálunk a kormányzat élén állottak.

Elősmerte ezt az elvet maga Deák Ferenc az állam bölcsé, az 1867. évi március 28-án a kiegyezés tárgyában mondott nagy beszédében, midőn a kiegyezéssel rekonstruált magyar alkotmányt a következően jellemzi: «S ezen állásponttal szemben legyen szabad kérdeznem, megvan-e semmisítve alkotmányos függetlensége azon országnak, mely saját országgyűlésén alkotja minden köz- és magánjogi és közigazgatási törvényeit, saját országgyűlésén állapítja meg vérendrszerét és ennek minden változtatását, ő rendelkezik a szükséges újoncokról, ezeknek számáról, kiállítás feltételeiről, a katonaság elhelyezéséről és élelmezéséről? Megvan-e semmisítve azon országnak alkotmányos függetlensége, mely maga hataroz államjövendelmét, adórendszerét, az adó kivételét és behajtását fölött, melynek parlamentáris felelős kormánya van és melynek e kormány felelni tartozik minden tetteért?»

Elősmerte ezt Tisza Kálmán miniszterelnök, midőn 1886-ban a bolgár-kérdésben hozzá intézett interpellációra felelve mondja: «tudom jól, hogy a követett politikáért is felelős vagyok», ami alatt bizonyára nem a jogi, hanem a politikai felelősséget értette.

Elősmerte ezt még Khuen Héderváry Károly is, amidőn leszavaztatván, lemondását rögtön benyújtotta.

De elősmerte ezt legfőképp maga Tisza István, a midőn kisebbségbe jutván, a Házban való leszavaztatását be nem várva, állásáról lemondott s mielőbbi felmentését kérte és szorgalmazta.

A „SZÉKELY-UDVARHELY” TÁRCÁJA

Mért csüggednénk?

Mért csüggednénk, a mig sziveinkben
Lánggal ég a hazaszeretet,
S él a remény, hogy az igaz eszme
Győzni fog a zsarnokság felett?...
Mért csüggednénk, a mig karjainkban
Erőt érzünk: duzzadó erőt;
S megalapulni, csuszni, mászni látjuk
Az árulót, aljas hitszegőt...

Bár a gaznak népesebb a serge,
Küzdelmünkkel fel mi nem hagyunk:
A mig élünk, te éretted élünk —
Szülőföldünk — drága, Szent honunk.
S halni ha kell, érted lesz halálunk,
De gyalázni téged nem hagyunk.
Megmutatjuk a sok gaz latornak,
Hogy mi Árpád vérei vagyunk.

Árpád apánk örökségül hagyta
Ezt a régi, szép „Magyar” nevet;
Rajtunk áll, hogy védjük meg a szennytől:
Védjük meg, mig védeni lehet.
S legyen az bár öntestünknek vére,
Ki gyalázza: — száz halál reá!...
Minthogy éljünk, de lekövete éljünk,
Inkább megyünk a bitó alá...

Mért csüggednénk, a mig emelt fővel,
Nyílt homlokkal, büszkén járhatunk;
Mig sebedre találhatunk gyógyírt
Szülőföldünk, drága, Szent honunk?...
Mért csüggednénk, a mig van a szivben
Egy dal, a mit érted zengjen el...
Mig a nép: a szabad, Istenadta
Hívó szónokra tettekkkel felel!...

B. Bagossy Kálmán.

Háziszerek és babona.

A jóságos természet számtalan növénynyel, ásványnyal és egyes állati terménynyel módot nyújtott, hogy betegségeinket gyógyíthassuk, s az orvosok tudománya, azoknak céltudatos felhasználásával enyhítheti vagy teljesen megszüntetheti a fájdalmakat. Abban is óriási kulturális haladás mutatkozik, hogy mai erősen fejlődött orvosi tudományunk, támogatva a kémia kutatásaitól, meg tudja jelölni az igazán hatásos gyógyszereket és a modern orvos tudja immár, mely szernek van a sok, emberemlékezet óta használatban levők közül gyógyító hatása.

Még ma is azonban nagy szerepet játszik a babona és tévhit, mely az ugynevezett háziszerekben látja a gyógyítás sikerének egyedüli előfeltételeit, úgy hogy hasztalan kérdezzük, vajjon az újabb kor vívmányai, napjaink előrehaladottsága nem voltak-e elegendők, hogy a tudatlanság és babona zagyvalékát eloszlassa?

Az emberek tapasztalat révén, legtöbbször véletlen következtében ismertek meg némely növény és némely állati és ásványi termék gyógyító tulajdonságát és annak ismeretét sikerrel alkalmazták ha-

sonló vagy hasonlóknak tetsző esetben. A hol ilyen gyógyszernek alkalmazása a hozzá használt anyagok igazán hatásos alkatrészére vezethető vissza, lelkiismeretesen csak azt lehet tanácsolni, hogy alkalmazását egy szakferfi, az orvos írja elő, mert könnyen megtörténhet, hogy a laikus a legjobb gyógyszerrel érzékeny kárt okozhat, ha azt nem a beteg konstitúciójának vagy a betegség fellépése szerint használják.

Am itt is még egy lépéssel tovább mehetünk, minthogy vannak elismert jó és amellet ártalmatlan háziszerek, melyek üdvösen hatnak és igen sok esetben sikeresebb is — véletlenül, mert mindig újból kell hangsúlyozni, hogy az egészség bajainál csak orvosnak szabad és lehetséges a kezelés.

Harsfabimbó, kamilla, bodzafabogyó, arnika és számtalan más növény nagy szépretegekben töltöttek be és töltenek be még ma is fontos szerepet az egészség ápolása tekintetében; bárminemű zsiradékkal való bedörzsölés nem ritkán enyhítheti a fájdalmakat és ezeknek felsorolását hasábszámra lehetne folytatni. A gyógytudomány illetően empirikus uton, könnyen kapható segítő szerekkel való keze-

lése, bizonyos fokig legalább enyhébb megbíralás alá eshetnek.

Másképp áll azonban a dolog, hogy közbejárszik a babona és olyan anyagokat használnak gyógyítás céljából, melyeknek soha nem lehet semmiféle gyógyító hatásuk. A beteg ilyenkor a legundorítóbb anyagokban, melyeket a tévhit sikereseknek tart, keresi a szert, melylyel megrontott egészséget helyreállíthatja; bizik a babonában és elmulasztja, hogy idejekorán az orvosokhoz forduljon. Ha a statisztika ezt az ágat számon tartaná, az áldozatok ijesztő számáról nyerhetnénk tudomást. A különféle népretegekben mindennemű magyarzatokkal áttalják magukat, csak hogy az érthetetlen szerek gyógyító hatásába vetett hitet fentartsák s más körülményeknek tulajdonítják mindig újból bizonyosuló sikertelenségüket, a helyett, hogy nyíltan bevallanák, mikép ismét áldozatot hoztak a balgaságnak és a babonának.

Minden művelt ember kötelessége, hogy ez állapotok ellen küzdjön, világosságot terjesszen ama népretegekben, melyeket csak nehezen lehet meghódítani a felvilágosodottságnak. Mindenki kötelessége, hogy a tudatlansággal harcra keljen.

Ha tehát úgy is gondolná valaki, hogy Magyarországot nem tarthatjuk, az idevonatkozó pozitív törvényes rendelkezések hiányában, oly tökéletesen alkotmányos államnak, mint pl. Angliát, hol a mindenkor többség fejei és vezetői hivatnak meg az uralkodó által a miniszterium és kormány vezetésére, még akkor is saját alkotmányunk szempontjából kénytelenek vagyunk elismerni, hogy a Fejérváry-kormány törvény- és alkotmányellenes lett abban a pillanatban, amint az országgyűlés mindkét háza által kifejezett bizalmatlansággal lett fogadva s ennek dacára a helyén maradt, amikor az országgyűlés felhatalmazása nélkül, sőt határozott óvása dacára, a neki meg nem ajánlott ujoncok és meg nem szavazott adókkal rendelkezett.

Ha ezt érezte általában véve a nagy magyar közönség, mennyivel inkább kellett éreznie a megyei tisztviselői karnak, ezeknek a fenséges és dicső tradíciókkal terhelt állások viselőinek, ezeknek a közélet funkcionáriusainak, a közbizalom mandatáriusainak és ennek a tulnyomóan jogászokból álló testületnek. Megérezte a tisztviselő kar, hogy a közérdeklődés bizalommal teljes várakozással néz feljűk s nagyra hivatottságát méltóan fogva fel, a hazafias lelkesedés örökre feledhetetlen mámorában, az 1905. június hó 26-án megtartott tisztviselői értekezleten, halálmegvető elszánással, a nagy pillanatokhoz méltó komolysággal, a tettek kész férfias elhatározás higgadt megfontolásával, a közvélemény szeretetteljes biztató helyeslése közben, mondták ki, hogy semmiféle oly rendelkezés vagy intézkedés végrehajtását, mely az alkotmányba ütközik, vagy ennek megkerülését célozza, elő nem segíti, elő nem mozdítja, a törvénybe ütköző rendeletek végrehajtását pedig megtagadja.

Mily büszke önértéktől dagadó kebelével mondhatta ezen a közgyűlésen Dr Damokos Andor a vármegye Alispánja, hogy «kötelességemnek tartottam, hogy ezt az őrséget egybehívjam, hogy meggyőződést szerezzek magamnak és tanúságot tehesünk az egész országnak, van-e bennünk alkotmány szeretettel, törvénytisztet, kötelességérzet!» Látni kellett volna, mint zugott fel a szívből fakadó éljenriadal, amidőn az alispán kijelentette, hogy ezt a jegyzőkönyvet örök emlékezet okáért a vármegye levéltárában helyezi el. Aki ezt látta, bizonyára nem hitte volna el, hogy az a lelkesedés, melyet a nyár forró heve felforralt, az első őszi szélre semmivé válik, nem porlad el, mert tisztelet a por és hamunak, hanem megrohad, hogy miazmáival megfertőztesse a tiszta levegőt. De ne vágjunk az események elébe, járjuk végig az egyenes utat, melyet a jog- és törvénytisztet taposott, hiszen oly jól esik a mai szomorú viszonyok közt visszagondolni az alig mult időre, végigélni emlékezetben a tegnapi nap eseményeit, s emlékein felüldülni s elfeledni egy pillanatra a mának hangtalan keservét s a lelkiösmeretnek szívet tépő mardosását.

Eljött az emlékezetes augusztus tizenhatedike. A vármegye ülésezett. Volt ünnepe is ennek a vármegyének, 1905. év augusztus 17-ike volt az ünnepnapja.

Egymás után emelkedtek fel a vármegye vezérterfiai, hogy magas szárnyalású beszédeikben nemes versenyre keljenek egymással a hazaszeretettel, törvénytisztet és alkotmányhűség szent érzelmeiben.

Bizonyára joggal mondhatta el Ugron János törvényhatósági bizottsági tag, hogy «nem hiszi, hogy ez ősi székelly vármegyében akadna egyetlen olyan gyász hazafi, aki pénz vagy véráldozattal lenne hajlandó támogatni a jelen alkotmányellenes és hazafiatlan kormányt.»

Ezen a közgyűlésen kimondotta a vármegye egyhangulag meghozott határozattal, nemcsak azt, hogy a

Fejérváry-kormányt alkotmányos miniszteriumnak el nem ismeri, hanem azt is, hogy önkéntes adókat el nem fogad, azokat az állampénztárba be nem szolgáltatja, az önként jelentkezőknek a hadseregbe való belépésre sem közvetve, sem közvetlenül segédkezet nem nyújt s a póttartalékosoknak az 1888. évi XVIII. t.-cikk 1. §-a értelmében való behívásánál közre nem működik.

Ez a határozat egyhangulag hozott, a Törvényhatósági Bizottság egyetlen tagja által felebbezéssel meg nem támadtatott.

Valóban igaznak látszott, hogy nagy veszedelmek esetén egy érzés hatja át minden magyar ember szívét, mert mindnyájunk lelke mélyén ott van két vezérszó: „szabadság és hazaszeretet.”

A törvényhatósági bizottság, amidőn ezt a határozatot meghozta, már tisztában volt azzal hogy azt a kormány meg fogja semmisíteni. Tudta, mert hisz előtte feküdt a kormány intő szövege, mely ezen megsemmisítést kilátásba helyezi.

De éppen azért, mert ennek tiszta tudatában volt, határozatát nem az üres tüntetés kedvéért hozta meg, hanem azon komoly elhatározással, hogy határozatának a kormány megsemmisítő rendelkezése dacára is érvényt szerez. E végből is mondta ki a tisztviselői főügyész indokolt javaslata alapján, hogy határozata csakis birtokosoktól kivül felebbezhető s e végből küldötte ki 40-es alkotmányvédő bizottságát, hogy ha tisztviselői ezen határozat keretében mozgó magatartásuk miatt üldözéseknek lesznek kitéve, őket a felsőbb hatalommal szemben is megvédelmezze.

A törvényhatósági bizottság határozata meghozatalánál a törvényt és csakis a törvényt tartotta szem előtt.

Kiindulási pontul fogadta el az 1886. évi XXI. t.-c. 20. §-át mely kimondja, hogy a vármegye nem köteles végrehajtani a kormány oly irányú rendelkezéseit, melyek a meg nem szavazott adók tényleges behajtására, vagy a meg nem ajánlott ujoncok tényleges kiállítására vonatkoznak.

Ebben a törvényszakaszban csak egyetlen szó van, mely félreértésekre, erőszakos törvénymagyarázatokra szolgálhat alkalmat s ez a szó a tényleges behajtás s illetve kiállítás. Ha azonban közelebbről vesszük szemügyre a dolgot, látni fogjuk, hogy a behajtás, az ujoncállítás ténylegesen történik, akár önként fizetetik, akár hatósági kényszer alkalmazása mellett hajtatik be az adó, vagy állittatik ki az ujonc. Ha tehát ezen §-t tisztán a verbalis interpretatio szabályai szerint értelmeznők is, akkor is a törvényhatóságnak nemcsak joga van megtagadni az önként fizetett adók elfogadását, hanem kötelességében is áll ezt megtenni.

Még inkább kidomborodik ez az álláspont, ha a törvényt a logikai interpretatio szabályaiszerint értelmezzük. És itt mindenek előtt azt kell kérdeznünk, mi volt a célja és intenciója a törvényhozásnak, mikor ezt a törvényt megalkotta? Senkinek sem lehet kétsége az iránt, hogy egyéb célja nem volt, mint teremteni egy oly erős garanciai alkotmányjogi fegyvert és letenni ezt az autonóm vármegyék kezébe, amelyvel egyszersmindenkora lehetlenné legyen téve, hogy valaha ez ország felett egy alkotmányellenes kormány garázdálkodhassék.

Amde a törvényhozásnak abból a feltevésből kellett kiindulnia, hogy az adófizetés és katonáskodás oly elsősorú állampolgári kötelesség, hogy azt mindenki, vagy legalább is a polgárok tulnyomó nagy része önként, hatósági beavatkozás és kényszer nélkül teljesíti.

Ha így áll a dolog, pedig kétségtelenül így áll, akkor a törvényhozás nem akarhatott egy belső tartalom nélküli, üres formai garanciát alkotni

az által, hogy csak a kevés önként nem fizető adózóktól tiltsa el az adók végrehajtás utáni beszédését, hanem eltiltotta és el kellett tiltania a beszédést általában. A garanciai közjogi viszonyokat szabályozó törvények mindig kiterjesztőleg értelmezendők s így ez a törvény sem értelmezhető másképp, csak úgy, a mint fentebb kifejtettük.

Ezen értelmezést követeli a jogfolytonosság elve is. Már II. Ulászló 1504. évi decretumának I-ső cikkely 5. §-a kimondja, hogy: „ha pedig valamely vármegye valami adót, vagy bármi segélyt önszántából és nem az ország megegyezésével és akaratával, tudniillik az ország lakosok közönséges ülésein kívül és így az ország régi szabadsága ellenére ajánlana vagy szolgáltatna bármi módon és szín alatt», az ilyen vármegye a hűtlenség bűnébe esik. Az 1870. évi XLII. t.-c. 17. §-a fenn hivatkozott 1886. évi XXI. t.-c. 20. §-ával szóról-szóra megegyezik s az előbbi törvénynek indoklásából világosan kidomborodik, hogy a törvényhozás már 1870-ben úgy értelmezte ezen alkotmányjogi garanciát, miként azt mi értelmezzük.

Az 1867. évi X. t.-c. világosan kimondja, hogy az évi költségvetésnek országgyűlésileg történendő megállapítása mindig csak egy évre történik s újabb megállapítás s megajánlás nélkül adót *kivetni és behajtani nem lehet*. Tehát itt már a törvény nem is csak tényleges, hanem egyszerű behajtásról beszél.

Az 1897. évi XX. t.-c. 19. §-a szintén kimondja, hogy költségvetés hiányában a kormány felhatalmazást tartozik kérni arra, hogy a legutóbbi költségvetés keretében az állam jövedelmeit folytatólagosan *beszedhesse*.

Ha tehát ezen felhatalmazást meg nem kapja, úgy az attól függő és feltételezett beszédét sem teljesítheti.

És végre a belügyminiszter megsemmisítő rendeletében is hivatkozott 1883. évi XLIV. t.-c. 86. §-a kimondja, hogy a törvényhatóság és azok közegei a *törvényesen megsemmisített adók kivetése és behajtása körül tartozik a törvényben előírt kötelezettségeit teljesíteni*.

Ebből tehát logice az következik, hogy a törvényesen meg nem szavazott adókra vonatkozóan a törvényhatóságnak a belügyminiszter által hivatkozott s előbb idézett t.-c. 44-47. §-aiban előírt beszédési kötelezettsége fenn nem áll.

Kétségtelen tehát, hogy a miniszter megsemmisítő rendelkezése dacára a törvényhatóság meghozott határozata érvényes és törvényes.

Habár az 1886. évi XXI. t.-c. 94. §-a értelmében a tisztviselő olyan cselekményért, melyet a törvény, vagy illetékes felsőbb hatóság tett kötelességévé, fegyelmi uton felelőségre nem vonható, mindazon által a 40-es bizottság szegénységétől kitelhető legnagyobb áldozatkészséggel sietett az esetleges üldözéseknek kitéhető vármegyei tisztviselők felsegélésére. Az Udvarhelyi Takarékpénztárnál 40000 korona kölcsönt szavaztatott meg s ezt a netán felfüggesztendő tisztviselők fizetésének pótlására ajánlotta fel s egyszersmind anyagi jótállást vállalt a tisztviselőket érhető bármiféle károsodásért.

A tisztviselők egyideig ki is tartottak.

A vármegye alispánja a törvényhatósági bizottság határozatát részben az önkéntes adók és önként belépni szándékozó ujoncok kiállítására vonatkozó részében megsemmisítő belügyminiszteri rendelet ellen, még élt az 1886. évi XXI. t.-c. 68. §-ában irt jogával. A vármegye közgyűlése ismételt fenntartotta határozatát az 1905. évi szeptemb. 18-án és október 18-án megtartott közgyűlésében.

Kimondotta különösen 1905. évi nov. hó 3-án tartott közgyűlésében még azt is, hogy a kormány meg-

semmisítő rendeletei törvényellenesek, azokkal nem törődik, hanem egyszerűen félre teszi és mindenekben a szigorú törvényhez alkalmazkodva, alkotmányvédő tisztét hiven és becsületesen teljesíti.

Ennek dacára mit tapasztalunk? Megdöbbenéssel látjuk, hogy a vármegyei tisztikar hivatalos felsőbbségével a törvényhatósági bizottság határozatával dacolva, a törvény világos rendelkezései ellenére nemcsak az önként befizetni szándékolt adók elfogadása, beszolgáltatása körül és a hadseregbe való önkéntes belépéseknél segédkezik, hanem a póttartalékosok behívása körül is, a küldött hirdetmények kifüggesztése által tényleg közre működik, habár az e tárgyban intézkedő közgyűlési határozatnak ide vonatkozó része a belügyminiszteri megsemmisítő rendelet rendelkezése részében megsemmisítve sincs.

A tisztviselői kar tehát letért az utról, melyen oly nagy lelkesedéssel elindult s a törvényhatósági bizottság közgyűlésének többsége is egyszerre minden átmenet nélkül a puhitási aknamunkák fényes eredményeképp, szakított eddigi hazafias irányával s habár még az 1905. évi október 18-án tartott közgyűlésében bizalmat szavaz a koalíció vezéreinek s az 1905. évi november 11-iki gyűlésben is bizalmatlansággal fogadja a Fejérváry-kormány újbóli kinevezését s kijelenti, hogy törvényes és alkotmányos kormánynak nem tekinti, mindazonáltal ugyanezen a gyűlésen a kormány bizalmasa, elvei helybeli letéteményesének, a vármegye főispánjának kinevezését megnyugvással veszi tudomásul s az állandó választmánynak egyszerű övást és tiltakozást kifejező javaslatát még azok közül is többen elvetik, kik az állandó választmányi ülésen jelen voltak és a határozati javaslatot megszavazták.

Szégyenpirral arcunkon távoztunk el erről a közgyűlésről s néma megárdással kell türemünk a testvér székelly vármegyék (Csikmege és Maros-Tordamege) hazafias elkeseredéséből származó jól megérdemelt szidalmait.

De nem rekriminálunk, megtévesztett, félrevezetett polgártársainkat részünkről gáncs ne érje, de kérve kérjük őket, hogy ebben a szerencsétlen helyzetben megszégyenített, elárvult hazájuk segélyért feljűk nyújtott kezét gunyos cinizmussal el ne lökjék, a szentnek tartott ideált sárba ne tiporják s ha nem vehetnek részt a mi harcunkban, melyet a közös hazánk, szabadságunk és alkotmányos jogainkért teljes önzetlenséggel megvívandók vagyunk, legalább ne álljanak be azon kevesek soraiba, kik sántái vi-gyorgással, saját önző céljaik és vágyaik elérhetését minden szent és nemes célnál többre becsülik.

Mi mint 40-es bizottság befejeztük működésünket. A tisztviselők támogatása, ellenőrzése volt a feladatunk azon célból, hogy a rájuk váró alkotmányvédői szent hivatásuknak könnyebben megfelelhessenek.

De hogyan támogassuk, hogyan őrizzük ellen, midőn indokolatlanul elhagyták a közös alapot, amelyen álltunk, hogyan vonhassuk feleletre, midőn a törvényhatósági bizottság többsége indítványunkat, valamint az állandó választmány javaslatát is elvetve, a jelenlegi kormány politikájával magát mindenben azonosította. Ez már lehetlenné vált s ilyen szervezetben való továbbmaradásunk célja és értelme nem volna. Visszaadjuk tehát a megbízást megbízóinknak s kérjük hogy oldjon fel tisztünk alul.

Bizonyára nem rajtunk mult, hogy a tisztünkkel járó feladatoknak meg nem felelhettünk,

Ha azonban már mint 40-es bizottság tovább nem is működhetünk, azt a kötelességet, mely reánk hárul, továbbra is teljesíteni fogjuk. Tudjuk, hogy a nemzetünket ért

csapások Pandora szelencéjében tartogat még valamit a sors számunkra, de szemébe fogunk nézni ennek is férfias bátorsággal, ha kiszorítottak a „fellegrár“-ból, védeni fogjuk ott kint a csatasíkon, nem önmagunkat, hanem a magyar alkotmányos szabadságot, melyre ugyan hivatalból fel nem esküdtünk, de a melynek szentsége és sérthetlensége eltörülhetetlenül szívünkbe van vésvé.

Udvarhelymegye 40-es intéző és alkotmányvédő bizottsága nevében

Dr Kovácsy Albert Soó Gáspár
jegyző. elnök

A politikai helyzetről.

Akarunk-e békét?

Akarunk.

Az országban mindenki akarja a békét, csak a kormány nem, sőt mindent elkövet a béke meghiusítására. Mert a béke az, ami külöki őket a miniszteri bársonyszékekből, megfosztja állásuktól az ő teremtményeiket: az új főispánokat, új miniszteri hivatalnokokat, kiket csak az örvény kavardása vetett fel az iszaphól és hozott felszínre, hogy büzhödté tegye körülöttük a levegőt.

A nemzet ohajtja a békét, ohajtja a rendes viszonyok visszatérését, mert a harc és izgalom soha sincs a közvagyonosodás és jólét előmozdítására, de az a béke csak a nemzeti jogok érvényesítésével jöhet létre.

Becsből küldik a békegalambokat. Megszabják a feltételeket is, t. i., hogy a király felség jogai ne érintessenek és a katonai kérdések a koalíció követeléseiből kikapcsoltsanak. Tehát lássuk, ily módon lehetséges-e a béke. A koalíció érintette-e a felségjogokat? És az uralkodó érdeke össze esik-e a nemzet érdekeivel?

Azt mondják, hogy érintetlenül maradjanak a király alkotmányos jogai: ezek ellen senki sem emelt szót, mert a nemzet beleegyezésével és támogatásával gyakorolt felségjogokat a nemzet soha sem támadta meg, azokat megszorítani nem akarta. De ezeket a jogokat a nemzet helyeslése ellenére, sőt a nemzet érdekei ellenére alkotmányos országban gyakorolni nem lehet, ezt csupán a korlátlan hatalommal és egyeduralommal rendelkező uralkodók tehetik. A nemzet ezen jogairól le nem mondhat. Nem is mondott le, még a Karaffa és Haynau sötét korszakában sem, pedig akkor teljesen leverve és elgyengülve állott, holott most teljes erejével vette fel a harcot.

Ami a katonai kérdéseket illeti, azoknak két oldala van. A nemzet gyenge pillanatában bele egyezett, hogy a vezérlet és vezénylet fölött való rendelkezés az uralkodót illesse. De fentartotta az ujoncok megajánlásának jogát, mely feltételekhez van szabva. Már most eltekintve azon nyílt kérdéstől, hogy egyik generáció a nemzeti létjogosultság egyik alapföltételéről, a nyelv használatáról lemondhat-e, fogadjuk el, hogy a katonai vezényszót a király állapíthatja meg. Éljen a jogával. De viszont a nemzet is szabadon él azon jogával, hogy ujoncot ajánljon föl. Ez ajánlatát azonban feltételekhez köti. Az uralkodónak jogában áll a feltételeket elfogadni,

vagy visszautasítani és ha ő fontosabbnak találja, hogy a magyar hadsereg németül vezényeltessék, mint azt, hogy e hadsereg ujoncot kapjon, ezen akarataiban nem gátoljuk. Határozzon, ahogy akar, de ha az elsőt választja, a nemzet él jogával és nem szavaz ujoncot.

Béke igen is lehet, csak a király respektálja alkotmányunkat, tartsa és tartassa meg törvényeinket; adja meg a nemzetnek, ami a nemzeté és mi is megadjuk a királynak ami a királyé. Mindenekelőtt vegye ki a gázt a szeméből és dobja kormányát sarokba, hogy tisztán láthasson. Akkor a király és nemzet megértik egymást. Elkövetkezik az egymás boldogításának kora.

A kamarilla Erdélyben.

Az adó vékony cseppekben foly be, a katonaság létszáma maholnap igen lepad, a „főispán“ urak a megyékben mindenütt legkisebb egyéneknek bizonyultak be, a kormányt támogató tisztviselők száma csak nem akar szaporodni. A nemzetközi szociálisták kezdik mérges fogaikat veszíteni, az igazságszolgáltatás is a nemzeti mozgalomnak ad igazat. Előveszi Bécs a százados, de soha sikerre nem vezető taktikáját. Feláztatja a rövidlátó nemzetiségeket. Bár az oláh lapok napról-napra rágalomnak nyilvánítják az oláhok lázongásáról szóló híreket; bár az oláh nemzetiségű képviselők nyilatkozataikban rosszakaratu hirkovácsoknak nevezik a magyar lapokat, de a tények és jelenségek azt engedik következtetni, hogy Hóra, Kloska és Janku álma lepte meg az oláh papokat és dászkalokat. Gyüleseznek, agítálnak, fegyverkeznek, sőt rablásokat követnek el. Cipon Petru tanító a Tribuna hasábjain hirdeti, hogy „Elérkezett az ébredés ideje“. Csucs községben a körjegyzői hivatalosolga a néphez intézett beszédében felhívja őket, hogy: „Lázzadjanak fel az oláhok, mert a magyarok és a zsidók elvették a románságtól e hazát, azt csak az ő kipusztításukkal lehet visszaszerezni“.

Brádon az aranybányamunkások közül az oláhok a legfenyegetőbb magatartást tanúsítják más nemzeti-ségű társaikkal szemben. Legtöbb vidékre csendőrséget és katonaságot kértek és kaptak.

Mindez arra enged következtetni, hogy a kamarilla volt, van és lesz mindaddig, míg az önálló, független Magyarországot ki nem vivjük. Egy okkal több, hogy egységesek és erősek legyünk.

Fregoli meginterjuhólása.

A politikai Fregolik egyik testileg is leghatalmasabb alakját volt alkalmam egy kis politikai diskusszióba sodorni.

A Székelyföld gyászos hirnevű Fregolijáról, Ugron (fáj e nevet leírnom) Jánosról, Udvarhelymegye császári biztosáról van szó.

A vicinálisról lekésik az utas s ha agyon akarja ütni az elpocsékoló órákat vagy kávéházban ujságok közzé temetkezik, vagy -- ha van -- színházba megy s ott végigröpül az ürbe gondolatával, szemével jó vagy rossz felfedezéseket tesz.

Igy csináltam meg azt a szédületes felfedezést, hogy láttam egy nyá-

jas, előkelő hazafit, akinek keresztnéve János, foglalkozása pedig császári biztos. Az nálunk, a becsületés hazában ismeretlen fogalom, hogy egy hitehagyott meg merjen jelenni magyar emberek társaságában. Az egyéni érzékenység mértékével mérik egyébként, hogy ki átálja megjelenni bokorugró szoknyában, hol csak puccos uri dámák jelenhetnek meg nehéz selyemben; az érzékenység és az illedelem mérlegével mérik, hogy ki nyújt olyan baráti jobbot, aki-viszonzul a kasztömlőc, vagy a pokol fenekébe kívánja a tolakodót.

Nekünk becsületes, hazafias megyebeli tanyai vagy városi polgároknak megmagyarázhatatlan jelenség volt az, hogy egy megyefőnök nyilvános helyen tojás- és tinta-folt nélkül hosszasan tartózkodhat!.. Káprázatnak hittem... Kérdést intéztem magamhoz, vajjon melyik Ugron János lehet?.. Előkelő, tiszta galéru urakkal nyájas szeretettel tárgyalt s azoknak az uraknak a lába alatt nem nyílt meg a föld; a hölgyekkel, a magyar honleányokkal bizalmaskodva szorított kezét a „főispán“ ur, de a hölgyek mintha ilátos zsebkendőjükben keresték volna a menedékhelyet; a nyárspolgárral cincerizált a népszerűség rokkant szerencsevadásza s a „jó bácsik“ nem tudták mit cselekszenek.

Végre egy utolsó elhatározással beláttam, hogy az ellenzéki árnyalatok régi katonájához: Fregoli Labancz Jánoskához van szerencséje a színházlátogató közönségnek s így nekem is.

A régi ismeretség röpke szárnyain röpültem, hogy a régi Ugron Jánosban felkutassam a gyászvitét s levonjam lelkéről a leplet, mely mögött ott fenylik a kétes forrasu hataloms a népboldogító burgzsandari Smólen politika.

Beszélgettünk, ámbar ő első pillanatban alkalmatlannak találta a keretet s a vér arcába röpült az operettszerű milió miatt.

Árpád megalapította e hont és a magyar nemzet megalkotta az első alkotmányok egyikét, IV. Béla újra alapítá a tatárdulta hazát, Rákóczi és Kossuth visszaadta a nemzetet önönmagának, tetejébe Verbóczy megalkotá a Korpusz Jurist: ezeket mind humbugnak tartja az új császári biztos, mert szavai szerint ők fogják „megalkotni az új Magyarországot“, a burgzsandárok segédlete mellett szuronyra szegzett alkotmánynyal, szétépett törvényekkel, polgárvérrel áztatott utcán, a nemzetiségek üvöltése mellett. Kristó fővezér és Jánoska alparancsnok vezetése alatt a népszerűség tengerében uszik s vele és utána megy a hüvölő fuvola hangjára hallgatva a „székely anyaváros“ apraja-nagyja. A hüvös vadász, a ki felbujtogatott csöcseléknek nézi a nemzetet és tetszetős áldozati bárányoknak, a jó anyagi körülmények között vele harcolókat.

Ő 600 éves családi tradícióit verifikálja (?) akkor, a midőn azon az uton halad, melyet a nemzet átkonok is borzadva tagadnak meg. Ugron Zoltánnak, a rokonnak szava nem állította meg azon az uton, melyen a nemzet nem tudta megállapítani. Ugron János megy, fut,

rohan, a történelem pedig megáll és feljegyzí a kor bűnét s a gyalázatot. A „Boszorkány“ előadásában máglyára hurcolták az ártatlant! „Székely anyaföld“ polgárai! Engedjétek futni, mert ő, János, lázba borult agya kétes világánál keresi az új Magyarországot...

EGYHÁZI ÉLET.

Egyházi-estély. A székelyudvarhelyi egyházközség egyházi értekezlete dec. hó 17-én d. u. 5 órakor tartja második egyházi estélyét a ref. kollegium tornacsarnokában. Az estély műsora a következő: 1. A gyülekezet éneke: Mind a szép hives patakra 1. vers. 2. Elnöki megnyitó. 3. Szaval: Osizsér Margit. 4. A vallás jövője. Felolvasás. Tartja: Biró Sándor ref. kollegiumi vallas tanár. 5. Énekel: Manchen Margit. Harmoniumon kíséri: Baku Kata urnő. 6. Judás. Irta Váradi Antal. Szavalja: Gönczi Gábor VIII. g. o. tan. 7. Elnöki zárszó. 8. Ének: Áld meg Ur Isten... Belépés ingyenes, kegyes adományok az értekezlet céljaira szívesen fogadtatnak. Ezen estélyt Szabó Andrásné és Vajda Ferencné rendezik.

Legalkalmasabb karácsoni aján-dékok. Dr Csókás Vidor „Gyémántok“ című imakönyve már elhagyta a sajtót. Az imakönyv mindössze 6-4¹/₂ cm. nagyságu, de azért meg vannak benne az összes imák, melyekre az Isten után sovárgó léleknek szüksége van. Ez az első imakönyv, melyben már az a fohász is befoglaltatik, melyet Pius pápa rendeletétől a földkerekség minden templomában a mise után mondani kell. Ezen rendelet kiadása óta ugyanis aligha jelent meg imakönyv, a regiebbekben pedig nincs meg. A gyémántkiadása könyvecske urí nők és urak számára készült, kik nem szeretnek nagy hőnyvet vinni magukkal a templomba, mert istentisztelet után látogatásokat tesznek. Ezen könyvecske bár mily kis helyen elfér. Megrendelhető Kovács Gyula könyvkereskedőnél Nagybányán. Vaszonkötésben aranyozva 1 K és 1 K 20 f, bőrbekötésben vattázott táblában 1. 60-2-2 40 f, portómentes küldéssel. Kapható és megrendelhető a „Székely-Udvarhely“ kiadóhivatalában (Betegh Pál és Tarsa könyvkereskedése) Székelyudvarhelyt.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Olvasóinkhoz.** Nagy napokat élünk. Ezeréves alkotmányunkat, nemzeti önállóságunkat Bécs ismét ostromolja. A szabad sajtóban van egyedüli biztosítéka hazafias küzdelmünknek. Az igaz függetlenségi ujságokat a kormány és felfogadott béresei még a leggaládabb preszsióval sem birták elnémitani. Székely anyavárosunk és vármegyénk egyedüli tiszta 48-as függetlenségi hírlapja: a „Székely-Udvarhely“, amely sokszoros előnyt nyújt előfizetőinek. Politikai tekintetben a „Székely-Udvarhely“ megbízható, törhetetlen hazafiságtól sugallt őszinteséggel tájékoztatja olvasóit a közletről érdeklő

dolgokról. Kibővült tartalmából okulást nyer a Székelyföld sorsa iránt érdeklődő minden hazafi. Előfizetési ára pedig oly csekély, hogy azt a legszerényebb viszonyok között levő polgártársunk is megszerezheti magának. Negyedévre (három hónapra) 2 K 50 fillér. A „Budapesti Bazár“ című kitűnő hazai divatújságot 1 K 50 fillér helyett 1 K 30 fillérért kapják a „Székely-Udvarhely“ előfizetői. Egyéb kedvezmények lapunk homlokzatán olvashatók. Előfizetések a „Székely-Udvarhely“ kiadóhivatalához Székelyudvarhelyt (Kossuth Lajos utca) intézendők. Pártoljuk, támogassuk a magunk függetlenségi sajtóját, a mely kizárólag a székelység javáért önzetlenül működik s ami véleményünknek kíván érvenyt szerezni minden téren.

— **Vármegyénk nemzeti ellenállásának története.** Hosszu cikket adunk közre mai számunkban. Gyászkeretben kellett volna közölnünk, mert ott van leírva e székely anyavár megye örök szégyene. Ne sajnálja az olvasó idejét, olvassa el azt az *önálló indítványt*, mely nagy tudással, a történeti igazságnak megfelelő részletességgel tárgyalja vármegyénk nemzeti ellenállását és átadja az utókornak — örök emlékül. Vajha okulna belőle az a falanx, mely a 40-es bizottság további hazafias működését megakadályozta! Vajha észhez tértené azokat, akiknek igaz hazafiaknak kellene legyennek!...

— **Labanckodó falusbiró.** Lex Daniel kerületének falusbirója, a jó Balázs István, nagyot és merészet gondolt. Felszólította a község népet, hogy fizessen állami adót. A hazafias polgárság megbotránkozással fogadta ezt a császári biztos felé való kacsingatást. Ezt bizonyítja a lapunkhoz küldött következő levél is:

Tekintetes szerkesztő Ur!

Kötelességemnek tartom mint 48-as Kossuth párti ember a következőket b. tudomására hozni:

A november 11-iki és 14-iki »barcások« és »gyászmagyarok« itthon is működnek hazaellenes politikájukkal. Dacára a vármegye azon tiltó határozatának, hogy az önként fizetett adókat sem szolgáltatja be az állampénztárba, arra vetemedik a gyászmagyar Balázs István szentegyházassalvali biró, hogy a templom előtt nyilvánosan felhívja a népet adófizetésre.

Nem tudom honnan veszi ezen bátorságot, felső utasításra teszi-e vagy sem? Pedig ő maga is megyebizottsági tag s ott volt annak idején a megye gyűlésén, midőn a tiltó határozatot egyhangulag hozták meg s a határozat még fenn áll. De hiszen mit várjunk az ilyen hazafiaktól, megmutatták november 11-én és 14-én. Lesz gondunk jövőre, hogy az ilyen gyászmagyarok, sem községi elöljárók, sem megyebizottsági tagok ne lehessenek.

Igen helyes, hogy hasonló alkalommal a hazafiaink labancokat székely polgártársaink esetről-esetre kioktatják. Mi is figyelemmel kísérjük.

— **A multkori közgyűlés epilógusa.** Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottságának f. évi november 11. és 14-iki szomorú emlékezetességű közgyűlései után, a vidék hazafias közönsége valósággal megbotránko-

zott. A császári biztos beiktatása mellett szavazott bizottsági tagok lakásának ablakait több községben beverték és egyeseket testileg is bántalmaztak. Körönd között pedig egy néhány sóvidékinek — a megjavulás reményében — megkegyelmezték. Vajjon a holnapi közgyűlésből milyen tanulságot vonhat le a becsületes gondolkozású székelység?...

— **Vásár és közgyűlés.** Városunk hazafias polgárságának egy igen tekintélyes — törhetetlen érzelmeiről többször fényes tanúságot tett — részét leköti holnap az állatvásár. Ezt a körülményt bizonyára felhasználják a Fejerváry kormány csatlósai és különösen az önkéntes adók és ujoncok törvény ellenére való beszolgáltatását — ha többségben ők lesznek — keresztül vizsgálják, elhatározzák. Soha sem kívánták és most sem óhajtjuk hazafias polgártársaink anyagi károsodását. Azonban felkérjük, vegyék tekintetbe, hogy most a bécsi akarat áll szemben mindnyájunkkal. Ha összetartunk, teljes lehetetlenség, hogy a labancok győzzenek a hazafias elhatározás fölött. Ejtse módját tehát minden hazafias polgártársunk a pontos időben való megjelenésének. A közgyűlés hétfőn (e hó 18-án) d. e. 9 órára van kitűzve. Legyünk ott mindannyian, tartsuk meg szavunkat — e s k ü n é l k ü l i s. Hiszen magyar emberek vagyunk... A magyar ember száva pedig — kontraktus... Csak az osztrák bérencék hazudnak!

— **Az első multság.** A közelgő farsangnak a helybeli fodrászok és fodrászsegédek által 1906. január 7-én a Budapest-szálló disztermében rendezendő zártkörű táncestélye, valóban nem csak időszerűleg, de siker tekintetében is az első multságának ígérkezik. A rendező bizottság mindent elkövet, hogy a hazafias cél: Bartha Miklós siremléke és a helybeli sétatér-alap gyarapodjék s ezen kívül a mulatni vágyó közönség igényei is kielégítést nyerjenek. A multság tekintélyét nagyban emeli, hogy Dr. Valentsik Ferencné és Dr. Kovácsy Albertné a bálanyai tisztet, Dr. Kovácsy Albert, Dr. Pál Ernő, Szakáts Zoltán, Ugron Zoltán és Dr. Valentsik Ferenc pedig a védnökséget elvállalták. A díszes kiállítás meghívók e napokban kerülnek szétküldésre.

— **Postai kézbesítés a régi világból.**

A szomszéd Malomfalva község postai kézbesítésének rendszere, visszavezet bennünket ama »régijó világból«, mikor a Pestbudára induló székely atyánkfia végrendeletet készített, mielőtt elutazott volna az akkor oly messzi utra. A postai küldeményeket az egyes lakosok házszám szerint sorra hordják szét. Így aztán természetesen — a hány ház, annyi szokás lévén — megtörténik, hogy az egyes kézbesítők még két hét múlva sem tartják későnek a táviratok, levelek és újságok továbbítását. Ajánljuk a postaigazgatóság figyelmébe ezt az áldatlan állapotot, mely a magyar posta pontosságának nyilvánvaló szégyene. (Beküldték.)

— **Nemzetiségi feszkelődés a szomszédban.** Az erkei oláh pap — általában — éjjelenként Bene és Pálos községekben levő híveit megszokta látogatni. Ezt a mostanában feltűnően gyakori látogatásokat a széke-

lyek figyelgetik, nem azért, mintha félnének bármely eshetőségtől, hiszen Csik-, Háromszék- és Udvarhelyvármegyék székelysége nem szokott az árnyékától megijedni, hanem azért figyelnek, hogy az esetleges lelketlen bujtogatásnak nyomára jöjjenek. Nem kívánjuk, sőt nagyon sajnálnók, ha a 48-as idők feljúljanak és ismét honfui vérrel kellene megvédelmezzük ezt az elszegényített hazát, de a székely nép hangulatát ismerve, a napi lapokban hetek óta ismertett oláh mozgalomnak, — valóság esetén — semmi nagy fontosságot nem tulajdonítunk. A négy székely vármegye fegyverfogható férfiai egymagukban elég erősek lennének az összes erdélyrészi oláhság elsöpülésére. Tehát nyugodtan alhatik minden székely, mert a 48-iki gyálázatos öldöklés, rablás és gyűjtogatás, ma már megismélelhető nem fog.

— **Ugron pöre.** Az Ugron és társai elleni bünpörben pénteken Ugron Gábor terjesztette elő védelmét és meggyőző érvekkel bizonyította a vád alaptalanságát. Az elnök az ítélet kihirdetése határnapját dec. 20-ára tűzte ki. Az ítéletet Dr. Illés Lőrinc táblabíró előadó készíti el.

— **Nagyszabású fillérestélyre** van kilátása közönségünknek. A helybeli polgári önképző és segélyező-egylet karácson másodnapján (e hó 26-án) rendkívüli gazdag műsorral fillérestélyt tart. Az estélyt Fischer Ferenc r. b. elnök, ifj. Szemerjai Károly r. b. alelnök vezetésével Csicszár Erzsébet, Tamás Veronka, Koncz Tibor és Vicsay János rendezik. Közreműködnek: Schefranek József, Novák János, özv. Doros Györgyné, Dózsa Sarolta, Molnár Géza, Dózsa Imre, Baku Katalin és Bartos Teréz. Tánc estélyt 2 óráig lesz 100 drb értékes tárgyat sorolnak ki egy gazdagon feldisztett karácsonfa főnyereménnyel. Confetti és világposta s minden elgondolható szép multságban lesz része a közönségnek. Belépési díj hölgyeknek 40 fillér és uraknak 60 fillér. Ajánljuk közfigyelembe.

— **Az anyák büszkesége** a szép és egészséges gyermek, hogy ez elérhető legyen, igyék a gyermek a hidegebb évszakban állandóan Zoltán-féle csakomáj olajat. Tápereje nagy, szaga, íze nincs és könnyen emészthető. Üvege 2 korona a készítő Zoltán Béla gyógyszerárában Budapest V-ik ker. és kapható a helybeli gyógyszerárakban is.

— **A helybeli gyermekvédő telep bizottsága** ma (vasárnap) d. u. 4 órakor a városi tanácskozó termében gyűlést tart, a melyen Dr. Genersich Gusztáv kerületi igazgató is jelen lesz.

— **Csaló gépügynökök vármegyénkben.** Panaszt vettünk, hogy a napokban három idegen alak járta be vármegyénk egyes községeit s azon cimen, hogy az állam küldötte ki őket, hogy a népet varrógépen való varrásra tanítsák, többekkel megrendelést írtattak alá. A varrástanulás helyett számlát küldtek 20 K utánvétellel az utban levő 100 K-ás varrógépről. A hátramaradt 80 K megfizetését, pedig negyed évi 25 K részletben írták elő. A számlát Perl Benő budapesti varrógép és kerékpár rak-tárából küldötték az illetőknek, akik most feljelentik az esetet a kir. ügyészséghez.

— **Országos állatvásár.** Székelyudvarhely városban az országos állatvásár holnap (hétfő) kezdődik és három napig tart. A kirakóvásár pedig csütörtökön és pénteken lesz.

— **Diákbál.** Sajnálattal értesültünk, hogy a ref. kollegium ifjuságának febr. 3-ára tervezett diákbálja, ha a vármegyei ház nagytermét e célra megnyerni nem sikerül, elmarad, mert a rendezőség a színházhelyiség bérlőjével, ki a teremért 160 koronát kér, megalkudni nem tudott. Ideje volna, hogy a város egy alkalmas redout építésével lehetővé tegye jótékony multságaink megtartását. (Beküldték.)

— **A szegény gyermekek felruházására** özv. Tamás Antalné urnától 5 korona érkezett szerkesztőségünkhöz. Az összeget — az adományozó ohajtása szerint — elküldöttük Felegyházy Antal nőegyesületi pénztárnok urhoz.

— **A szombattalva-városrészi iparos-ifjúság** e hó 26-án (karácson másodnapján) a Szöllősi-fele vendéglő helyiségeiben zártkörű kosaras táncmultságot rendez. Kezdeté este 7 órakor és vége reggel 4 kor lesz. Mátyás József és Vardi József rendezők a meghívón azt ígéri, hogy minden táncos jutalomban részesül.

— **„Százszorszép dalok albuma“.** A nemzetközi zeneirodalom legregebb dalainak gyűjteménye, énekhangra, zongorakísérettel jelent meg Klökner Ede budapesti zeneműkiadó kiadásában. Ára 5 kor. netto. Megrendelhető Betegh Pál és Tarsa zeneműkereskedésében. A legjobb karácsoni ajándék! Szébb ajándékot azt hisszük keresve sem találni. Az értékes gyűjteményben 40 művészi dal vetekszik egymással az elsőségért s bizony nehéz eldönteni, hogy a magyar vagy a lengyel szépség, az észth vagy az olasz hódító jobban sajátos bájával? nem is szólva a kritikán felül álló klasszikusokról: Schubert, Schumann, Mendelsson, Locwe stb, kiknek kiváló izléssel kiszemelt darabjait kapjuk, még pedig az eredeti szöveg mellett mindig a magyar fordításával (jóhírű fordítók: Csengery Gyula, Györy Margit, Czigliányi tollából), míg az eredeti magyar versekre költött dalok szövege rendszeren németre is le van fordítva, a nemzetiségi vidékek s még inkább a külföld számára. Már ez utóbbi szempontból is nagyon helyes politika volt, a mesteri dalok gyűjteményébe belevonni a magyar zeneszerzők javát: örömmel adjuk hírül, hogy betűrendben idézzük — Bahnert József, Gaal Ferenc, a korán elhunyt nagytehetségű Gréizinger (Ivánfy) Iván, Hubay Jenő, Lányi Ernő, Siposs Antal, Szent-Gály Gyula közölt dalai méltán foglalnak helyet a külföldi nagyságok alkotásai mellett és bizonyos, hogy valamennyi nagyon fog tetszeni. A rendes kótanagyságú kötet 120 lapra terjed; ennyi szokott lenni, egy modern opera teljes zongora átírata, 10—12 korona árban, ehhez képest a »Százszorszép dalok« ára potomság. Az előkelő külsejű, fényes vastag papírra nyomtatott kötetet jó lelkiismerettel ajánljuk dalkedvelőink karácsonfája alá.

Decemberben ingyen kapja mindenki a „Székely-Udvarhely” című, hetenkint kétszer megjelenő függetlenségi és 48-as politikai lapot, ha most egy negyedévre előfizet.

— **Rajzcesetek,** író és rajzeszközök legnagyobb választékban, olcsó szabott árak mellett: Betegh Pál és Társa könyv-, papír-, író- és rajzszerszerekkereskedésében Székelyudvarhely.

Színház.

Miklósi Gábor szintársulata e hó 14-én, csütörtökön kezdte meg előadásait. Nem ismerjük még eléggé a társulatot s az első két előadásból nem tudunk még kelő képet alkotni erejéről és képességéről. Annyit azonban már most is elmondhatunk, hogy az igazgató nagyon rosszul választotta meg a bemutató előadás darabját. Egy izléstelenségekkel telt, haszontalan fércmunka, mint a „Kukoricza Jónás”, talán még sem alkalmas arra, hogy azzal a társulat egy művelt és jóízű közönség tetszését megnyerje. Budapesten, a Városligetben lehet efféle darabokkal sikert érni el, mert ott a közönségnek módjában áll válogatni a színházakban s mindenki megtalálja a nekivalót. De a mi közönségünk, mely párheti szini évadra van utalva, méltán megkövetelheti, hogy nagyobb figyelemben részesítsék. Reméljük, hogy az igazgató megszívleli a jóakaratu sorokat és jövőre jobban megválogatja műsorát. Az előadás különben a darabhoz méltó volt.

Pénteken kiáltó ellentétül a bemutató előadásnak Sardou kitünő drámáját, a Borszorkányt adták, melynek tartalmát egyrészt térszűke miatt, másrészt azért nem ismertettük, mert a fővárosi újságokból valószínűleg ismeri a közönség azon része is, a mely az előadást nem nézte meg.

Ami színészeink játékát illeti, azzal sajnós, úgy vagyunk, mint a jóakaratu protektorok, kik buzgón ajánlanak valakit az elismerésre, pedig maguk tudják legjobban, hogy... no, de ne feszegessük!

Uti Gizella mindenesetre kiemelkedik a társaság tagjai közül. Ugy látszott, mintha értette volna szerepét; de még sem tudott megbirkózni Sardou finom és mégis megrázó nuanceival, lelket tépő fordulataival. Szeretni pedig jól tud. Partnere, Inke Rezső, Enrique szerepében azzal érte el a legnagyobb hatást, hogy csinos fiatal ember; de alakító tehetség u. n. színész egyéniség: arról tán ne beszéljünk.

Ezek vitték a darabot. A többiekre alkalmazzuk azt az ismert elvet: „hallgatni arany”, azaz hallgatni felettük jó tett velük szemben. Azt az egyet azonban nem hagyhatjuk említés nélkül, hogy a szereplők egyike sem tudta a szerepét. Szombaton a „Svihákok” került színre. Erről jövő számunkban.

A „Székely-Udvarhely” hazafias zászlójjára Kossuth Lajos nagy hazánk fia dicső eszméi: a szabadság, egyenlőség és testvériség hármasság jeliséje tisztán, hamisítás nélkül van felírva. Csakis ezáltal boldogul a hon és virul új életre a haza, melynek üdvéért e lap igazi lelkesedéssel küzd.

Hazafias missziót végez, aki a „Székely-Udvarhely”-nek ismerősei körében olvasókat és pártoló híveket gyűjt!

TANÜGY.

Módszeres szépírási írkák.

A székelyudvarhelyi községi tanítók által a népiszkolák használatára szerkesztett «módszeres szépírási írkák» hét féle változatban Betegh Pál és Társa kiadásában Székelyudvarhelyen megjelentek. Midőn ezen körülményt tudomásukra hozzuk, legyen szabad felkérnünk tanítótársainkat arra, hogy ezen írkákat iskoláikba használatra bevezetni sziveskedjenek.

Az Udvarhelymegyei Tanítók együttes közgyűlése ezen írkákat a szépírási fokozatos s így módszertani és eredményes tanítására egyhangulag alkalmasnak nyilvánította.

Az összes írkák teljesen fa és ásványi részektől mentes, igen finom, első minőségű irkapirosból készültek s így a 2 filléres írkák jószág tekintetében felülmulják az eddig megjelent összes hasonló áru írkákat. A 4 filléres írkák pedig több levéllel és nehezebb papírból vannak előállítva.

Az írkák használatára nézve megjegyezzük, hogy az 1. számú írkák, minthogy a kis gyermek keze a szabadabb és nagyobb terjedelmű vonalközökben való mozgást kívánja, az első osztály számára vannak szerkesztve.

Egy esztendő leforgása alatt a tanulók bizonyos ügyességet és szépírási készséget sajátítanak el s így a II. osztály számára a kisebb vonalközű 2. számú füzetek használandók, míg a III—IV. osztály számára a szokásos nagyságú vonalközökkel ellátott 3. számú füzetek.

A szépírásnak ezen írkákban való gyakorlása után, míg a közéletben használni szokott rendes betűnagyságú írásra, azaz az egyvonalu írkák használatára átmennének növendékeink, elkerülhetetlenül szükséges, hogy áthidalás és megfelelő átmenetképpen a IV. osztálynak karácson után, az V—VI. osztályllyal pedig év elejétől irassunk a 4-ik számú írkába, melyeknek vonalközei épen megfelelnek az egy vonalu írkába való írás betű nagyságának. Köztapasztalás, hogy ezen átmeneti írkák használatával, a növendékek nehezen tanulják az egyes vonalon való írást, mert egy részük rendszerint igen nagy, a más része pedig igen kis betűket ír, míg ezek előleges használatával a rendes illetve 3—5 mm.-es betűket könnyen fogják folytatólagosan írni az egyes vonalon ép úgy, mint szükség szerint a sorvezetőn is. Hogy ezen 4. sz. írkákat mennyi ideig használják a tanulók, annak megítélése a tanítóktól függ, legkevesebb azonban 4—5 ilyen írkát minden tanulónak rendszeres, figyelmes írással be kell írnia, hogy előkészülhessen a közéleti írás gyakorlására.

Az 5-ik számú egyvonalas írkákat a IV—VI. oszt. és az ismétlődő iskolások használják még pedig a szépírás gyakorlásán kívül többféle pld. nyelvtani, vagy fogalmazási stb. célra.

A kockázott 6. számú füzet mindenik osztályban az írásbeli számolás céljaira lett szerkesztve. A vonalzásonkívül s így egészen tiszta lapu 7-ik számú füzetet használják a III. osztálytól felfelé, növendékek földrajzi rajz, illetve térkép szerkesztésére, vagy sorvezetőn való írásra stb. A középiskolai tanulók részére az említett füzetek közül a legmegfelelőbbek választandók ki.

Ezen írkák segítségével könnyen nélkülözhetjük a palatáblát, mert az 1. számú írka nagy közeiben a felegyelmzetlen kezű kezdőgyermek, szabadabban mozogva írhatja az írás előgyakorlatait, a 6. sz. írka kockái közé pedig rajzolják a golyókat, kockákat, pontokat és írják a számjegyeket, a tiszta lapu írkákat pedig rajzolatás céljára adjuk kezükbe.

Igen ajánlatos, hogy intézkedés történjen a gyermekeknek írószerekkel és füzetekkel való ingyenes ellátásáról, így soha fennakadás a tanulásban nem lesz. Ha ezek költségét a fenntartó testület nem fedezheti, még társadalmi uton is elő kell a szükséges összeget teremteni, mert aki ebben fárad, a maga könnyebb-ségére tesz és a tanuló sereg igen nagy hasznára munkálkodik. Tények bizonyítják ezen ajánlatunkat, melyet nem tudunk ezen írkák használati utasításának kibocsátása alkalmával elhallgatni.

A hétféle füzet rendeltetését így röviden ismertetve, tájékozásul megjegyezzük, hogy a kiadó cég köteles az Önök kereskedőiknek 20 százalék, a kiadótól vásárló tanítónak a szegény tanulók javára 10 százalék és az Udvarhelymegyei Tanítók Otthona javára szintén 10 százalék kedvezményt adni.

Egyben felkérjük kartársainkat, sziveskedjenek ezen írkák használatával az észlelhető tapasztalataikat Gyerkés Mihály főtitkárunkkal, ki ezen írkáknak épen egyik szerkesztője, közölni, hogy egy újabb kiadás alkalmával az esetleges hiányokat pótolni s így a fokozatos haladással való írástanításhoz, mindnyájunk által a legjobbnak ismert írkákat bocsáthassuk tovább is rendelkezésre.

Mely után őszinte kartársi üdvözléssel vagyunk,

Székelyudvarhely, 1905. nov. 22.
az Udvarhelymegyei Tanító-egylet nevében:

Szász Ferenc, Gyerkés Mihály,
elnök, főtitkár,

2644—1905. szám.

Udvarhelyvármegye összes tanítóinak!

Az Udvarhelym. tanító-egylet f. évi közgyűlése által elfogadott módszeres írási füzetek Betegh Pál és Társa kiadásában elkészültek s közhasználatra rendelkezésre állanak.

Az írkák kiválóan alkalmasak arra, hogy a megfelelő vezetés mellett, a fokozatos haladást biztosítsák. Kiállításuk mintaszerű; áruk igen jutányos. Az írkák tehát önmagukért is pártolást érdemelnek. E vármegye tanítói részéről azonban különös figyelemre és pártolásra érdemesek abból az okból is, mert a jövővelüknek 10 százaléka az „Udvarhelyvármegyei tanítók otthona” alapja javára fordítatik. E vármegye néptanítói tehát saját osztályuk iránt való kötelességet is teljesítenek, midőn ezen írkákat a vezetésükre bizott iskolákba bevezetik.

Ebben a meggyőződésben jóindulatú figyelmükbe ajánlom ezeket az írkákat.

Meg kell jegyeznem, hogy a tanítók ezen írkákat nem erőszakolhatják, csak mint teljesen versenyképes, a forgalomban levőknel jutányosabbakat ajánlhatják a gyermekeknek.

Ember János,
kir. tanfelügyelő.

LEGDIVATOSABB

NÉVJEGYEKET

OLCSÓ ÁRON KÉSZIT

BETEGH PÁL ÉS TÁRSA

könyvnyomtató-intézete Székelyudvarhely

KÖZGAZDASÁG.

Az udvarhelyvármegyei Gazdasági Egylettől.

Sz. : 329—1905.

MEGHÍVÓ.

Az udvarhelyvármegyei gazdasági egyesület f. évi december 19-én d. e. 10 órakor a vármegyei ház kistermében rendes közgyűlést tart, amelyre az egyesület tagjai tisztelettel meghívottnak.

Tárgysorozat:

1. Hollaki Arthur elnök urnak az elnökségről való lemondása, illetve bucsuiratának előterjesztése.
2. Az 1906. évi munka-program.
3. Az 1906. évi költségvetési előirányzat megállapítása.
4. Intézkedés a pénztárnoki állás betöltése iránt.
5. Az alapszabályok 18. §-a értelmében a közgyűlést 4 nappal megelőzőleg írásban beadott indítványok tárgyalása.

A közgyűlést megelőzőleg az alispáni hivatalnál d. e. 9 órakor választmányi ülés tartatik, a melyre a választmány tagjai meghívottnak.

Székelyudvarhely, 1905. nov. 25.
Az elnökség.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

—ó—s. Sz.—u. Szives értesítését köszönjük és jövőre is minden közérdekű dologban kérjük, Mai számunk hozza.

F—i Bp. Megkaptuk. Köszönjük. Szives üdvözlét!

G—y Poy. A küldeményt köszönettel vettük.

K—M—y I. Úp. Az érdekes cikkelyt jövő számunkban közöljük. Köszönet és üdvözlét!

Vidéki 48-as. Igen örvendünk, hogy a „Székely-Udvarhely” szókimondó iránya vidékünkön bizalmat és lelkesedést öntött a jó hazafiakba. Nem kell csüggedni. Minden egyes esetben tájékoztassák lapunk szerkesztőségét a vidékünkön történt eseményekről és mozgalmakról. Különösen a nemzeti-ségi mozgalmakat kísérjük figyelemmel s gyorsan tudósítsák lapunkat.

Társ-szerkesztő és laptulajdonos:

Betegh Pál

Kiadja: Betegh Pál és Társa újságkiadó intézete.

Eladó háztelek. A néhai Lászlóné örökösei tulajdonát képező, Bethlen-utca 23. házszám alatti épületes beltelek örök áron eladó. Értekezni lehet Lőrinczi Béla községi iskolai tanítónál, a kiskorruak gyámjánál.

622—1905. végreh. szám.

ÁRVERÉSI HIRDETÉNY.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-c. 102 §-a értelmében ezennel közzhírre teszi, hogy a budapesti V. kerületi kir. járásbírósnak 1903. évi Sp. IX. 971. számú végzése következtében Dr Papp Ferenc ügyvéd által képviselt Veisz Mihály budapesti lakos javára, Bartha Andor hardoczi lakos ellen 280 korona s jár. erejéig 1905. évi május hó 3-án fogatosított kielégítési végrehajtás útján le- és felülfoglalt és 900 K-ra becsült következő ingóságok, u. m.: 2 ló, 2 lóham és 1 koci nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek az oklándi kir. járásbírósnak 1905. évi V. 108/7. sz. végzése folytán 280 K tőkekövetelés, ennek 1903. évi december hó 10-ik napjától járó 5 százalék kamatai, 1/3 százalék váltódíj és eddig összesen 126 K — fillerben bírólággal már megállapított költségek erejéig Bardócson alperes lakásán leendő eszközzésére 1905. évi december hó 21-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitzetetik és ahhoz a venni szándékozók ezenel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108 §-ai értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is, el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfogallatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. c. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Oklándon, 1905. nov. 24.

POLLÁK IGNÁC,
304. kir. bir. végrehajtó

Eladó tiszta borok.

Alólirott van szerencsém a nagyérdemű közönség tudomására hozni, hogy Kossuth-utca 33. házszám alatti pincében Gyulafehérvár körül termett hegyaljai boraim vannak eladók, u. m.:

1902. évbéli 6 fok erős hektója 70 K.
1903. évbéli 6 fok 4 százalékos erős hektója 70 K.

1904. évbéli 6—9 százalékos erős hektója 80 K.

Teljesen adómentesen.

Bármely nappali órákban megtekinthetők. A bor tisztaságáért és valódiságáért szavatosságot vállalok.

Hordóslag olcsóbb árak!

Rápolti Károly.

303. 2—3.

KIADÓ LAKÁS,

mely all 3 szoba, konyha, kamara stb. hozzátartozóival s külön udvar 1906. évi április 24-től kiadó. Cim a kiadóhivatalban.

Kiadó utcai lakás.

Bethlen-utcában a 35. sz. házban 3 szoba, konyha és a lakáshoz tartozó kert 1906. évi április hó 24-től kiadó. — Cim: lapunk kiadóhivatalában.

A székelyudvarhelyi zálogkölcsonintézet feletti

udvari lakás

bérbe azonnal kivehető. Értekezhetni Gyarmathy Ferenc ügyvédnél. 300. 1—3.

A Liniment. Capsici comp.,
a Richter-féle Horgony-Pain-Expeller pótléka.

Ezen elismert kitünő és fájdalomcsillapító bedörzsölésül használt háziszser bevasárlásánál, — a mely minden gyógyszerertárban kapható, — mindig figyelemmel legyünk a „Horgony” védjegyre és a Richter czégre.

Monogram - pecsétnyomók,

bélyegzők, ruhajelző eszközök, bélyegző-festékek és állandó festékpárnák dobozokban, mindenféle jelző készülékek, címtáblák legelőnyösebben kaphatók

Betegh Pál és Társa

könyv-, papír-, író- és rajzszerszerkesztésében Székelyudvarhelyt, Kossuth-u. 15.

Állandó, észszerű és ügyes reklámozás minden gyári, kereskedelmi, ipari vállalatnak, üzletnek a lelke, rugója, az élető eleme.

Hogyan, hol és mikor hirdethető a legsikeresebben, egjobban és legolcsóbban, megtudható az

Általános Tudósító

hirdetési osztályánál,

tulajdonos LEOPOLD GYULA szerkesztő

BUDAPEST, VII., Erzsébet-kört 41. sz.

ahol kiváló szakértelemmel, odaadó lelkiismeretességgel, pontossággal és olcsón eszközölnék hirdetések és reklámokat az összes budapesti, vidéki és külföldi lapokban és naptárakban.

OLCSÓ és jó BUTOR

bevásárlási forrás.

GYARMATHY ISTVÁN

épület- és butorasztalosnál Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 40. sz. alatt

BÁMULATOS OLCSÓSÁGU KÉPES LEVELEZŐLAPOK

melyek az ezredéves kiállítás főbb nevezetességeit, hazánk nagyobb városait, vidékeit és a történelemből vett eseményeket ábrázolják, előnyös és nagy vételnél fogva bámulatos olcsón

2 darab egy krajcár

Udvarhelymegyében csakis

Betegh Pál és Társa pa pirkereskedésben Székelyudvarhelyen

kapható, ahol óriási választék áll különféle művészi tárgy- és helyi képes lapokból a n. é. közönség rendelkezésére.

Hetenként újdonságok képes levelezőlapokban!

Utánzatoktól óvakodjunk!

Az alanti címke, a „MILLY” szó, valamint a „NAP” védjegy törvényileg vannak védve.

Ca. 40 kgr. Szabadalmazotti Milly-Gyertya-Szappan és Glycerin-Gyír. Sarg F. A. Fia és Társa, Boco. céadsz de kir. udvariaszállított IV. Alleegeese 24.

Gramm 1 só rendű minden szál gyertya a „MILLY” és a „NAP” védjeggyel van ellátva.

Címke és az a szó „Milly” törvényileg védve. Utánzatoktól óvakodjunk.

NAPTÁRAK!

AZ 1906. ÉVRE

már megjelentek és kaphatók

BETEGH PÁL ÉS TÁRSA

könyv, zenemű- és papírárukereskedésében

Előjegyzési naptár . . 60 fillér.

Erdélyi képes naptár. 60 „

Az erdélyi vásárok legpontosabb jegyzékével.

Védjegy:

„Horgony”

A Liniment. Capsici comp.,
a Horgony-Pain-Expeller pótléka

egy régiónak bizonyult háziszser, mely már több mint 36 év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult **köszvénynél, csúznál és meghűtésnél** bedörzsölésképpen használva.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevasárláskor óvatosak legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, a mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter czéggel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben 80 fillér, 1 kor. 40 f. és 2 korona és ügyszólván minden gyógyszerertárban kapható. — Főraktár: **Török József** gyógyszerésznél, **Budapesten.**

Richter gyógyszerertára az „Árauy oroszlanok”, Prágában. Elisabethstrasse 5 neu. Mindennapi szétküldés.

Iszákosság nincs többé!

Kivánatra bárkinek bérmentesen küldünk egy próbát a Cozaporból. Kávé tea, étel vagy szeszes italban egyformán adható az ivó tudta nélkül.

A COZAPOR többet ér, mint a világ mindegy szöbeszede a tartózkodásról, mert csodálatos elleneszenvéssé teszi az iszákosság és szeszes italt. A COZA oly csendesen és biztosan hat, hogy azt feleség, testvér avagy gyermek egyaránt, az ivónak tudta nélkül adhatja és az illető méla csak nem is sejtji, mi okozta javulását. COZA a családok ezreit békítette ki ismétl sok sok ezer férfit a szegény és becstelenségű, megmentett, kik később józan polgárok és ügyes üzletemberek lettek. Temérdek fiatal embert a jó utra és szerencsésjéhez segített és nagyon sok embernek életét számos évvel meghosszabbította. Az intézet, mely a COZAPOR tulajdonosa, mindazoknak kik kívánják, egy próba-adagot és egy közzönő irásokkal telt könyvet díj- és költségmentesen küld, hogy így bárki is meggyőződhessen biztos hatásáról. Kezessekünk, hogy az egésszére teljesen ártalmatlan. 128

INGYEN PRÓBA 186. SZ.

Vágja ki ezen szelvényt és küldje még ma az intézetnek, (Levelek 25 fill., lev. lapok 10 fillérel bérmentesítendő.)

COZA INSTITUTE

(Dept. 186.)

62, Chancery Lane, London, Anglia.

Kedvező alkalom a legolcsóbb bevasárlásra!

NAGY ALKALMI VÁSÁR!

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására, hozni, hogy üzletemet a jövő év elején a Fröhlich Testvérek ujonnan épült házába szándékozom áthelyezni, ennél fogva elhatároztam, hogy az üzletemben levő árukat, u. m. mindennemű porcellán- és üveggészleteket, tejes, fehér- és ebédlő **szervizeket és edényeket, evőeszközöket**, mindennemű fali, asztali, ebédlő, függő, luszter és éjjeli **lámpákat, kina-ezüst** disztárgyakat, fali, asztali és zseb **tükröket, majolika** vázák és disztárgyak, dohány- és oldaltárcák és pénzes erszényeket, óvodás és iskolás gyermekeknek iskola-táskák, bevasárlási táskák és kosarakat, **sétapálcákat**, fog-, haj- és ruha-**keféket**, domiuó, sakkjáték és egyéb **társasjátékokat**, asztali és állványos **dohányzó-készleteket**, ecet, olaj- és sótartókat, **Gyermek-bábukat, pipere-cikkeket, pipere szappanokat**, gipsz-alakokat és számtalan itt fel nem sorolt tárgyakat **bámulatos olcsó áron kiárusítom!!**

Midőn ezen körülményről a n. é. közönséget tisztelettel értesitem, egyúttal b. pártfogását kérem kiváló tisztelettel **Szentpétery Gergely.**

Költözködés miatt nagy kiárusítás!

Bámulatos olcsó árak! Kedvező alkalom!

Csak rövid ideig! Ragadjuk meg az alkalmat!

PÉCSI SÁMUEL

BUDAPEST, VI. ker. Gyár-utca 48. szám.

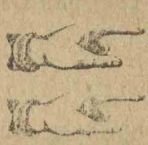
Benzin-motorok és gazdasági gépek gyári raktára. Benzin-motorok, benzin-lokomobilok és cséplőkészletek, nyersolaj-motorok, szivógázmotor-berendezések és mindennemű gazdasági gépek.

Elsőrendű gyártmányok, mérsékelt árak és kedvező fizetési feltételek.

Árjegyzék ingyen. — Közvetítők díjaztatnak.

Gyertyánty J. fiai vasnagyszerkedésében Székelyudvarhelyen.

Gróf Roon-féle lábatlani Cementgyár állandó nagy raktára páratlan jó minőségű román és portland cementből zsákok és hordókban legolcsóbb árakban

Egy ház

telekkel együtt igen olcsón eladó. Van benne 3 szoba, konyha stb. melléképületek. Cím a kiadóhivatalban

Fűszer-, porcellán- és üvegkereskedés!

Csodálatos olcsó a Borhegyi borvíz!

— Üvegenként csak 8 fillér. —

Ezen természetes ásványvizet kitűnő eredménnyel használják: hurutos bántalmakban, idült hörghurutban, a gümőkór lerakódásának első stádiumában, a gyomor rendellenes működésében, a májműködés és epekészítés rendetlenségében, az epekövek eltakarítását szembe-tűnően könnyíti, a bélhurut minden nemében, a nyálkás aranyérben, hasszervi dugulásokban, húgykő képződéseiben, mézes húgyárban, görvél- és mirigydagokban, angolkóros csontlágyulás- és sorvadásokban. — A legkitűnőbb üdítő ital, borral vegyítve páratlan! — Hetenkint háromszor friss töltés! — Raktár SZENTPÉTERY GERGELYNÉL, Székelyudvarhelyt

Készlet Fokut vize 14 fillér!

Boros-főzési borvíze 8 fillér

Kérem a cégre ügyelni!

Aki társat, pénzt, kölcsönt stb. keres, o o o o o o

Aki gyorsan és előnyösen házbirtokot, üzletet, árut venni vagy eladni akar,

Aki bármiféle állást vagy foglalkozást keres, o o o

Aki lakást, üzletet, birtokot stb. bérbe venni vagy adni kíván, o o o o o o

biztosan és leggyorsabban eléri célját, ha igénybe veszi

a
„SZÉKELY-UDVARHELY”
apró hirdetés rovatát.

SZENKOVITS JÁNOS UTÓDA

férfi és női divat-áruháza

Székelyudvarhely, Batthyányi-tér 4. sz.

NAGY KARÁCSONI VÁSÁR!

Mélyen leszállított árak mellett!

December hó végéig, esetleg míg a készlet tart.
85—120 cm. ruha gyapju-posztók ezelőtt 55 és 1 frt 20, most 35 és 60 kr.
120 cm. széles Angol ruha-posztó ezelőtt 1 frt 25 és 1 frt 40, most 56, 75, 85 és 95 krajcár.
Divatos blousnak valók 2—3 metres darabban most 75, 85, 1 és 1 frt 20-ig.
Merina Delám szövét ezelőtt 40 kr., most csak 28 kr.
Finom francia gyapju Delám ezelőtt 90, most 55 és 65 kr.
Elsőrendű sport flanel 13 kr.
1 vég 23 métr kitűnő angol flanel vászon ezelőtt 9 frt. 50, most 5 frt.
1 vég 14 mtr 150 cm. lepedő-vászon ezelőtt 9 frt 80, most 6 frt 50 kr.

Üti bórondók a legnagyobb választékban.

Nagy választék nyakkendő- és kalapokban

KARÁCSONI ÉS UJÉVI VÁSÁR

Karácsoni és ujévi üdvözlések!

Helybeli színes és más művészi képes levelezőlapok, üdvözlő-kártyák nagy választékban vannak.

NÉVJEGYEK a legújabb divat szerint, olcsó áron már most megrendelhetők.

Litografált névjegyek!

Névjegy-borítékok!

LEVÉLPAPIROK

diszes dobozokban óriási választékban, minden igényeknek megfelelő minőségben.

HEGEDÜK hurok és mindenféle felszerelések. Fonográfok és gramfonok s ezekhez hengerek, lemezek és tűk.

Mesés- és képeskönyvek

elbeszélések, regények és diszművek diszes sorozatai.

Olcsó és diszes emléktárgyak!

Pénzes tárcák és erszények, szivar-, szivarka-, dohánytárcák és szelencék nagy választékban.

Diszes iskolai táskák, szijjak **KÉZITÁSKÁK** tolltartók nagy választékban.

Írószerek, tolldobozok, diszes zsebben hordható és íróasztali

TENTATARTÓK,

valamint más szebbnél szebb emlék tárgyak.

RAJZESZKÖZŐK

Festékek, rajzminták, rajztömbök nagy választékban. — Színes ironok mindenféle változatban.

EMLÉK-KÖNYVEK

fénykép-és levelezőlap-albumok jegyzékkönyvecskék (notes) diszes kiállításban kaphatók.

„SZÉKELY-UDVARHELY”

Udvarhelyvármegye egyetlen tiszta 48-as függetlenségi politikai lap kiadóhivatala mutatószámot bárhova ingyen és bérmentve küld. Aki most egy negyedévre előfizet, a folyó évben díjmentesen kapja ezt a szókimondó, közkeveltségben álló hírlapot.

BETEGH PÁL ÉS TARSÁ SZÉKELYUDVARHELY

A DRAGOMÁN CÉG

tisztelettel tudatja a nagyérdemű közönséggel, hogy a Frölich-féle újonnan épült üzletek baloldali részén a legnagyobb igényeknek megfelelő

KARÁCSONI ÉS UJÉVI BAZÁRT

nyitott. Valamint tisztelettel tudatja azt is, hogy a Kossuth-utcai főüzletében is minden néven nevezendő cikkek a legnagyobb választékban

A LEGMÉRSEKELTEBB ÁRON SZEREZHETŐK BE.

Nyomatott Betegh Pál és Társa könyvnyomtató intézetében Székelyudvarhelyt, 1906.